Na prahu roku 2021 – situace je stále těžká, ne však neřešitelná

ON THE THRESHOLD OF 2021 – SITUATION IS STILL DIFFICULT, BUT NOT IMPOSSIBLE

Na začátku minulého roku 2020 jsem plný optimismu tituloval svůj článek „Po dvou krizových letech vidí cukrovarníci světlo na konci tunelu." Nebudu po uplynulém roce smysl tohoto rčení nijak zpochybňovat, protože světlo na konci tunelu stále vidíme. Ale situace je i nadále velmi komplikovaná, a tak bych vzhledem k těžké době pro pěstitele cukrové řepy letos zvolil spíše titulek „Do třetice všeho zlého."

Prožíváme opět velmi těžký kampaňový rok, i když úplně odlišný od těch dvou předchozích. Ty byly poznamenány suchem, zatímco ten letošní je naopak nadměrně deštivý a je důkazem, jak si s námi příroda dělá, co se jí zachce. Na konci minulého kampaňového roku jsem si kladl otázku, zda dva suché roky byly začátkem nového trendu, nebo spíše anomálií. Rok 2020 ukazuje, že dvouleté sucho bylo právě spíše tou anomálií a že Česko stále leží ve srážkově vhodné oblasti pro pěstování cukrové řepy. Rozhodně jsme si v roce 2020 nemohli stěžovat na nedostatek dešťových srážek, bohužel ale přišly v termínech pro řepu nevhodných.

Do třetice všeho zlého je tak myšleno hlavně z pohledu pěstitelů řepy, kdy jsou potřetí za sebou výnosy cukrovky pod víceletým průměrem, nyní dokonce pod průměrem posledních deseti let. V roce 2020 je to na rozdíl od nedostatku dešťových srážek a suchého počasí v předchozích dvou letech způsobeno nevyrovnaným vzcházením řepy po zasetí v dubnu, houbovou chorobou listů – cerkosporiózou z nadměrně vlhkého počasí a také škodami způsobenými hraboši. Zároveň v tomto roce výrazně ubylo slunečního svitu. Výsledkem těchto událostí je velmi nízká cukernatost řepy a výrazný pokles výnosu polarizačního cukru z hektaru cukrové řepy.

Malou útěchou může být to, že podobná situace je ve většině zemí Evropské unie, včetně řepařských velmocí, jako je Francie nebo Německo. Situace v některých zemích, např. ve zmíněné Francii, je umocněna zákazem používání některých látek na ochranu řepy před chorobami a škůdci, např. neonikotinoidů pro moření osiva. V těchto zemích se z těchto důvodů rozšířila virová žloutenka řepy. České republice se zásluhou Ministerstva zemědělství ČR a ÚKZÚZ podařilo vyjednat výjimku z těchto zákazů a pěstitelé tak mohou sít osiva ošetřená neonikotinoidy. Většina zemí včetně Francie půjde stejnou cestou jako Česko, neboť praxe na polích jasně ukazuje, že zakázané prostředky na ochranu osiv nelze ničím nahradit a pěstování řepy by tak bylo neefektivní a dlouhodobě téměř nemožné.

V rámci Evropy lze tedy v důsledku nižší úrody cukrové řepy očekávat nižší výrobu cukru, potřetí za sebou pod úroveň spotřeby (spotřeba cca 17 mil. t, výroba 16,3 mil. t). To může přinést další cenové oživení trhu s cukrem.

Velkou neznámou pro komoditu cukrovka – cukr je dosud nepředvídatelný vývoj pandemie nemoci COVID-19. Volatilita na trhu s cukrem a lihem tak dostává ještě větší rozměry než dosud. Nesporné výhody oproti jiným výrobním odvětvím však zemědělci, pěstitelé řepy a cukrovarníci mají – cukr i líh vyráběné z cukrové řepy jsou v době pandemie nutné k životu ještě více než normálně. Cukr je základní potravinou, bez které nejde žít, a líh je kromě jiného užití nezbytný na dezinfekci lidí i zařízení, výrobu léků, kosmetiky, chemie atd.

Důležitou skutečností, o které se moc nehovoří, je i přes uvedené problémy poměrně úspěšná adaptace českého řepařství a cukrovarnictví z regulovaného prostředí do prostředí liberálního, do prostředí volného trhu.

Podle mého názoru přináší výrazně větší problémy výkyvy počasí než konkurenční liberální trh. To je důkaz, že řepařství a cukrovarnictví bylo na nové tržní prostředí dobře připraveno a je schopno dosahovat dobrých výsledků. Je nutné ocenit i trvale pozitivní přístup Ministerstva zemědělství ČR k řešení problematiky pěstování cukrové řepy. Cukrovarníci i řepaři kvitují úspěšné kroky ministerstva v získání výjimek z konkrétních ustanovení EU zakazujících používání některých látek k ochraně pěstování řepy a děkují za podpůrné programy pěstování řepy.

České řepařství a cukrovarnictví prožívá těžkou dobu charakterizovanou přechodem na liberální prostředí, tříletou nepřízní počasí, příliš zelenou politikou EU a také pandemií COVID-19. Je to velká zkouška naší odolnosti a našich schopností tyto problémy překonat. Jsem stále optimista, protože nepřízeň počasí skončí, pandemie COVID-19 díky vakcinaci obyvatel velmi brzy také a řešení ostatních problémů máme ve svých rukou. Takže „Do třetice všeho zlého a stále vidíme světlo na konci tunelu.“

Oldřich Reinbergr
předseda Kordinační rady ČMCS